

72 hodin se soudci (část první)

eFocus

„Účastníci si myslí, jak advokáti hledají skulinky, ale realita je taková, že v řadě případů neobsahují odvolání důvody, které by klientovi pomohly,“ říká Martina Kasíková, místopředsedkyně Krajského soudu v Praze. Jak moc „nad věcí“ soudci jsou, jak se pozná neuznávaný kolega a proč některého soudce pročítajícího spis zastihneme spíš doma než v kanceláři? Začínají tři dny plné otázek...

Není tajemstvím, že právníci bývají velká ega. A někteří soudci samozřejmě také. Někdy možná nad ostatními kolegy vyčnívají – jejich pozice jim to koneckonců umožňuje. Mají autoritu, odpovědnost a erudovanost. Svým (ideálně) neovlivnitelným myšlenkovým pochodem a z něj pramenícím finálním rozhodnutím mění, zasahují a omezují. Přináší respektovaná profese výhody? A jaké jsou její nevýhody? Oslovili jsme místopředsedkyni Krajského soudu v Praze, Martinu Kasíkovou, aby se ujala role průvodkyně po soudním světě.

Talár v kuchynce

Civilní odvolací úsek pod Martinou Kasíkovou (čítající padesátku soudců) šlape jako dobře seřízené hodinky. A to i přes to, že je situace tady, na pražském náměstí Kinských, komplikovaná. Peníze na novou budovu a na opravu současných prostor nejsou a tak někteří soudci sedí dokonce v bývalých kuchyňkách. „*Krajský soud v Praze je dnes v rámci justice velký podstandard. Obecně na tom jsou ostatní soudy s materiálním zázemím dobře,*“ říká Martina Kasíková a přiznává, že nemohou kolegům vytvořit takové podmínky, aby mohli v zaměstnání v klidu pracovat. Jednací síně je zoufale málo, ani ne polovina. Samostatné kanceláře jsou pro soudce vzácností a řada soudců dojíždí ze vzdálenějších okresů. Pracují proto část týdne doma. „*Přeci jen je to velmi odborná duševní práce, ke které je potřeba soustředění a klid. A jenom klidný soudce je dobrý soudce,*“ vysvětluje místopředsedkyně soudu. Přesunutí činnosti na domácí prostředí je tak logickým vyústěním. „*Když už jsme v budově soudu, nesedíme tu osm hodin, ale mnohem víc,*“ dodává. Ony „dobře seřízené hodinky“ jsou první v republice co do rychlosti. Důvodem není laxnost, ale to, že díky dobré koordinaci soudců probíhají neveřejná zasedání velmi rychle. „*Je to tím, že soudci pracují naplno. Nemáme nedodělky. Je to funkční systém, kde fungují i kanceláře. Senáty máme složené tak, že se lidé na konečném rozhodnutí dohodnou,*“ říká Martina Kasíková. Jen pro představu – jeden případ leží soudcům pražského civilního odvolacího úseku na stole průměrně měsíc. Brněnský krajský soud rozhoduje o odvolání v průměru rok.

Postavení soudce charakterizují tři základní komponenty – zvláštní povolání (specializace), odbornost a nezávislost. Postavení upravují Ústava, Zákon o soudech a soudcích (6/2002 Sb.) a procesní předpisy.

Funkce soudce je veřejnou funkcí, která je vykonávána v pracovním poměru ke státu. S výjimkou funkce předsedy soudu nebo místopředsedy soudu nesmí soudce zastávat žádnou jinou funkci ve veřejné správě. Soudce také nesmí zastávat žádnou jinou placenou funkci ani vykonávat jinou výdělečnou činnost (výjimky §85 ZSS).

Je soudce chytřejší než ostatní?

„Advokáti každé ze stran často pracně hledají právní argumentaci a nakonec soudci (a to někdy až v odvolacím či dovolacím řízení) přijdou s dalším právním názorem, který dosud nikoho nenapadl. Účastníci si myslí, jak advokáti hledají skulinky, ale realita je taková, že v řadě případů neobsahují odvolání důvody, které by klientovi pomohly. Ale my je třeba vidíme a někdy s tím nemůžeme nic dělat,“ říká Martina Kasíková. Hned druhým dechem ale přiznává, že advokáty obdivuje za to, že předstupují před klienty a v osobním rozhovoru jim vysvětlují právo. „Navíc psát smlouvy je velmi těžká věc. My, soudci, je vlastně jen posuzujeme. Já bych si určitě netroufla napsat smlouvu. Je to jiné zaměření a já respektuji výborné advokáty,“ dodává. Tak jako všichni právníci, i soudci se jistě rádi cítí moudřejší než ostatní. Ke sklonu k nadřazenosti přispívá také jejich „oddělení“ od zbytku světa za zdmi justičních paláců a bezpečnostními rámy „palácové“ stráže. Je na každém soudci, zda se své židle ujme s pokorou. Super-soudce neexistuje a ale je pár takových, kteří se chtějí „ukázat“ a svá rozhodnutí píšou tak, aby na odvolacím úseku zaperlili. A jsou tu i tací, kteří hledají za každou cenu objevený nález. „To nejsou nejlepší vlohy. Vhodného soudce netvoří jenom právní znalosti. Naprosto podstatná je jeho lidská osobnost jako celek,“ říká Martina Kasíková. Konfrontaci s vyšší instancí se ale nebrání. „Je řada momentů, kdy si soudce řekne, že je dobře, že tu je judikatura vyšších soudů a tu judikaturu bezezbytku respektuje. Jenže se stávají i výjimky, kdy jde proti proudu, proti vyšší instanci. Dobrý soudce ví, že právní otázku takové rozhodnutí vyšší instance řeší. A svůj názor má i přesto a snaží se ho obhájit. Ale s judikaturou se musí v rozhodnutí vypořádat, založit argumentaci třeba na tom, že jeho případ má jiná specifika.“ říká místopředsedkyně pražského krajského soudu s tím, že to nesmí být cílené. „Soudce, který čeká na taková rozhodnutí, aby se předvedl, je soudce kariérista. A to dobře není. Jednotná judikatura je velká deviza. Ne každý to doceňuje. A nedosáhneme toho častými změnami zákonů.“ Kariériste by proto s názory kolegů z vyšších instancí měli polemizovat namísto v konkrétních rozhodnutích raději na stránkách právních časopisů.

Silné osobnosti mohou být někdy problematické i pro logistiku. Oříškem tak může být třeba obsazení senátů. „Je to náročné. Pokud bereme do odvolacího senátu kolegu z okresu, musí se hodit do týmu,“ říká místopředsedkyně soudu, Martina Kasíková. Týmovost u jiných právnických povolání je pochopitelná, ale u soudců o ní tak často neslyšíme. „Práce ve třech je náročná. Jsou vynikající soudci na prvním stupni, ale nejsou vhodní do odvolací agendy“.

Neber úplatky, neber...

„Pravděpodobnost, že za vámi někdo přijde s požadavkem, abyste nějak rozhodli je minimální. Maximálně si lidé velmi zřídka troufnou přijít a žádat o urychlení věci, což ale u nás není nijak nutné,“ říká Martina Kasíková. Vzpomněla si přitom na jeden vcelku nevinný a kuriózní případ. V minulosti za ní do kanceláře přišla stará babička a vytáhla z kabelky svazek sněženek, jako

poděkování. „Měla jsem z toho v prvním okamžiku vnitřní běs, že mi někdo dává květinu jako úplatek,“ říká. Shodujeme se, že za to může velká podezřívavost a vnímání soudců v naší společnosti. Například v Holandsku je životní situace soudců naprosto odlišná. „*To, co bychom my nikdy v životě neudělali, tam považují za normální. Tam nikdo soudce nevnímá korupčně a nenapadlo by ho, že známost s podnikatelem je podezřelá.*“ Holandsko považuje za zemi s jedním z nejlepších justičních systémů na světě. A to díky restriktivnímu souzení a civilnosti. Na rozdíl od Česka, kde jde soudce do jednací síně s kompletně nastudovaným spisem, používají opačný přístup. Soudci jsou o kauze téměř „nepoučení“ a teprve v soudní síni vyslechnou strany a nechají si od nich spor vysvětlit. Pak mají 15 dní na rozhodnutí. „*Není to dávnno, kdy u nás byl soudce, který odročil jednání k vyhlášení rozhodnutí, považovaný za neschopného se rozhodnout,*“ připomíná Martina Kasíková. Holandský model navíc netíží neoblíba soudců, protože se umísťují na prvních příčkách žebříčku prestiže. (U nás je dle posledních průzkumů soudce na sedmém místě – mezi učitelem na základní škole a programátorem)

Martina Kasíková splňuje své průvodcovství důsledně a bere mě do soudní kantýny (mimochodem, záviděníhodně). U jídla je čas na osobnější pohled na práci soudce. „*Nemyslím si, že dělám tak špatnou práci. Ale v očích veřejnosti můžeme my, soudci, za všechny průtahy a hrůzy,*“ říká s upřímným zklamáním místopředsedkyně soudu. Shodujeme se, že u odborné veřejnosti se s tímto problémem soudci nesetkávají, přesto je názor laika nemožné přehlížet. Martině Kasíkové vadí také „stereotyp“ o tom, že soudci pracují málo. „*Přála bych radě lidí vidět to množství práce, které musí soudce zvládat a většina soudců, kteří přišli z jiných profesí, je velmi překvapena a někteří to i vzdají.*“ První tři roky může nováček čekat enormní záprah. „*Někdy soudíte prkotiny, jindy se musíte vypořádat s velmi složitými případy,*“ říká a dodává, že každému soudci trvá drahnou dobu, než si nastaví své vlastní tempo. Na poslední stereotyp, který u stolu padl – tedy projev stárnutí populace v řadách soudců, Martina Kasíková ukázala do místnosti... „*Soudci nejsou starci, jenom se podívejte.*“ Opravdu, mezi obědvajícími soudci převažovaly mladé (a hlavně ženské) tváře.

Po několika hodinách chápu, že Martina Kasíková je sice zastánkyní konzervativního pojetí a tradičních hodnot soudcovské profese, přesto vítá změny. „*Pokud nejste úplná konzerva, můžete se měnit. Třeba v Holandsku mění soudci specializaci po sedmi, osmi letech a to je dobře,*“ hledá střední cestu. Ona konzervativnost a „tradice“ je téma, které by si jistě zasloužilo hlubší rozbor. Veřejnost totiž, na rozdíl od většiny soudců, velmi vřele přijímá „americký styl“ soudcování, tedy otevřené jednací síně, srozumitelná rozhodnutí a moralizující teze soudce. Jenže toto pojetí je až moc blízko hranici s již zmíněnými hodnotami a základními zásadami. Váže se k němu také otevřenost soudce v přístupu ke sdělování informací. To ale Martina Kasíková kritizuje. „*Já osobně nedoporučuji soudci vyjadřovat se přímo k souzené kauze. Je zde totiž riziko, že řeknete něco, co není v odůvodnění rozhodnutí. K referování o kauze je vhodnější tiskový mluvčí. Ale obecně a k obecným právním tématům by se soudci vyjadřovat měli,*“ říká.

Obava o přílišnou sdílnost ale není zas tak velká. Soudci totiž většinou nemají mediální kauzy rádi. „*Pro trestáře jde o nutné zlo, pro ostatní nečekané zlo,*“ říká Martina Kasíková. Není to prostě vítanou částí soudcování, protože medializace obvykle výrazně změnila průběh jednání a ovlivňuje prováděné dokazování. Možná s následujícím závěrem Martina Kasíková nebude souhlasit, ale byť to žádný soudce nikdy nepřizná, jistě bychom našli řadu rozhodnutí, která byla právě velkým mediálním zájmem ovlivněna, a to i v rozsudku. Soudci jsou přeci jen lidé...

Soudcem může být ustanoven český státní občan, který je svéprávný, bezúhonný a dosáhl věku 30 let, pokud jeho zkušenosti a vlastnosti dávají záruku řádného výkonu funkce.

Zvláštními požadavky jsou ukončené vysokoškolské právnické vzdělání a složení odborné justiční zkoušky.

Ustanovení se děje jmenováním do funkce prezidentem republiky. Po složení slibu přidělí ministr spravedlnosti soudce ke konkrétnímu okresnímu soudu (výjimečně k soudům vyšších stupňů).

Soudce pak nelze bez jeho souhlasu nebo žádosti přeložit na jiný soud (výjimkou je dočasné přeložení).

Pošli případ výš!

„Odvolávání je u nás tradice,“ pokračuje Martina Kasíková, opět ve své kanceláři. Lidé si podle ní myslí, že žádné rozhodnutí není konečné, a tak ke svému působení před soudem přistupují. Paradoxem je také to, že o čím menší kauzy (a tím i menší peníze) jde, tím častěji se podává odvolání. Martina Kasíková také přiznává, velmi zajímavý fakt... „Víme, kteří soudci jsou lepší a kteří jsou horší. Ale míra jejich odvolatelnosti bývá stejná.“ Člověk musí žít s tím, že není neomylný. „Svou práci děláte s nejlepším vědomím. Vyšší instance ale prostě může mít jiný názor. Lidská spravedlnost je někdy omylná.“ Neznamená to ale laxní přístup a spoleh na kolegy „nahore“. Jako soudce musíte vždy rozhodovat s konečnou platností. „Nikdo netvrdí, že je to jednoduché...“ dodává.

Dostáváme se k tématu, které mě osobně velmi zaujalo. Jde o takzvané kverulanty. Každý soudce tyto osoby velmi dobře zná a těžko by se v Česku našel soud, který by svou „figurku“ neměl. Jde o osoby, které donekonečna využívají svého petičního práva. To ale samozřejmě velmi citelně odčerpává obrovské množství práce a kapacity. „Největší nápor má v tomto ohledu Praha 2, kde sídlí ministerstvo spravedlnosti,“ říká Martina Kasíková. Kverulanti podle ní umí velmi dobře používat opravné prostředky. „Soudce prostě ví, že pokud se najde nějaký problematický člověk, přidělá systému vrásky v řadách kauz na řadu let,“ překvapuje mě. Soudci tak jsou v pasti a cítí opravdovou bezmocnost. V drtivé většině případů totiž u těchto lidí nelze ani najít pořádný základ sporu. Necítí v něm „ratio“, proč by se mu měli vůbec věnovat. „Přesto nemůžeme vůbec nikomu a nikdy upřít petiční právo. Je to takový post komunistický syndrom, který u nás stále přechází,“ dodává. Takováto kauza zatěžuje nejenom soudy, ale i správní úřady (které jsou častými terči žalob). „Pokud je žalovaná stranou fyzická osoba, to je zlé,“ říká.

Závěrem prvního dne se ještě Martiny Kasíkové ptám, jaký je vlastně přístup lidí, kteří jdou do jednací síně. Má osobní představa o „ctihodnosti“ soudu v očích veřejnosti je totiž značně nelichotivá... „Tak samozřejmě je různý. Já jsem dokonce zažila i lidi, kteří sklopili hlavu. Pamatuji si na jeden případ, kdy jsem soudila nezaplacené faktury. Pán, žalovaný, přišel k soudu v obleku. A to dnes už skoro vůbec nevidíte. My, soudci, jsme rádi, že strany vůbec dorazí. A říkal, že celou noc nespál, protože byl špatný z toho, že jde k soudu, protože je v druhotné platební neschopnosti. Takový poctivý přístup žalovaného to byl prostě šok... v závalu výmluv jiných žalovaných, nesmyslných námitek a nedostavování se k jednání,“ vzpomíná.

Budeme rádi, když s námi budete diskutovat svůj názor na soudy >>> [zde](#).

Zdroj informací v tabulkách: WINTEROVÁ a kol. Civilní právo procesní. 5. Vyd. Praha: LINDE

Další články:

- [Advokátní kancelář Pokorný, Wagner & partneři, s.r.o.](#)
- [Náš náskok byl v odhodlání a ochotě riskovat](#)
- [Na co se zaměřoval úřad pro ochranu osobních údajů při své kontrolní činnosti v roce 2020?](#)
- [„Co nás čeká v právu ICT v roce 2021“](#)
- [Rozhovor s Petrem Sprinzem](#)
- [Odborný seminář: Závazky v novém občanském zákoníku](#)
- [Odborný seminář: Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v novém občanském zákoníku](#)
- [Chambers Europe 2012: PRK Partners oceněna za nejlepší klientské služby](#)
- [Nataša Randlová prominentním právníkem Chambers Europe](#)
- [Ocenění soutěžněprávního týmu advokátní kanceláře Schönherr](#)
- [Advokátní kancelář KŠB byla oceněna jako nejlepší národní právní firma v ČR](#)